

Let za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prilepi-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (261)
je številka...
tedaj vam s prihodno
številko našega lista po-
teče naročnina. Prosi-
mo, ponovite jo takoj.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežel, združite se".

Štev. (No.) 260.

Chicago, Ill., 3. septembra (September) 1912.

Leto (Vol.) VII.

Delavski dan in kapitalistični dan.

Delavski dan obhajamo prvi ponedeljek v septembru. Kapitalistični dan je določen na torek po prvem ponedeljku v novembru.

Na delavski dan se delavstvo ponosno trka po prsih, češ, tudi mi delavci smo ljudje!

Na kapitalistični dan pa glasujejo milijoni poštenih delavcev za kapitalistične interese in zoper svoje lastne koristi. Pri tem pa se kapitalisti zaničljivo smejejo, češ, kako nespametni, nerazumni in zaslepljeni so vendar delavci.

V interesu kapitalistov je, da se nadaljuje sedanje izkoriščanje delavcev, ki so pri tem ogoljufani za štiri petine njihovega zaslužka.

V interesu delavcev pa je, da se to krivično izkoriščanje čim prej konča.

Izkoriščanje delavcev po kapitalistih je bistvo in delo kapitalizma. Vsled tega se bo izkoriščanje toliko časa nadaljevalo, kolikor časa bo obstajal kapitalizem.

Kapitalisti so slabi po številu. Njihovi glasovi niso zadostno številni, da bi mogli nadaljevati izkoriščanje samo eno uro.

Izkoriščanje se vrši z dovoljenjem in pomočjo delavskih glasov samih. Delavci oddajo na volilni dan na volišče ter oddajo svoje glasove za kapitalistične kandidate!

Na ta način kontrolirajo kapitalisti vso javno moč in oblast.

Kadar rabijo javno moč in oblast v zatiranju delavcev, zakaj se delavstvo pritožuje? — saj je vendar glasovalo za zatiranje.

Kadar kapitalistični sodnik izda uradno prepoved zoper delavstvo, zakaj se delavci jeze? — Ali niso sami glasovali za tega sodnika ter mu s tem dali dovoljenje!

Kadar gospodarska kriza divja med delavci ter žene in otroci prosijo kruha, zakaj si delavci očetje rujejo lase od skrbi? — Saj so vendar sami glasovali za kapitaliste, ki povzročujejo krize!

Kadar predsednik ali guverner zakaže milico ali vojaštvu streljati na delavce ter tako pomaga kapitalistom prisiliti delavce na kaj v stari jarem izkoriščevanja, zakaj delavci preklinjajo? Ali ne niso sami posadili na to mesto!

Kadar odslovi vas "boss" ter vam tako dvzame vsa sredstva za življenje, zakaj moledvate, da se je vam zgodila krivica!? Glasovali ste za kandidate vaših delodajalcev ter s tem odobrili njihovo početje!

Zdr. države so ljudovlada ali republika. Večina ljudstva torej odločuje v vseh javnih zadevah. Delavci tvorijo veliko večino, torej se v državi tako vlada, kakor delavci odločujejo s svojimi glasovi. Iz tega je jasno, da so delavci Z. dr. gospodarji svoje usode.

Delavci dobijo, za kar volijo. Dokler bodo delavci glasovali za izkoriščanje, kroglice, sodnijske prepovedi, brezposelnost in slabe čase, toliko časa bodo vse to tudi dobivali.

Kadar bodo delavci nehali glasovati za interese svojih nasprotnikov ter začeli glasovati za svoje lastne koristi, bode vse nadloge izginile, kakor zgine megla, ko posije solnce. Tedaj bo socializem začel svoje delo.

Druge rešitve ni!

Demokratska, republikanska in nova progresivna stranka dobivajo denar za svojo volilno borbo od kapitalistov. Zato pa te stranke delujejo za interese kapitalistov.

Socialistična stranka dobiva

Lopovska denunciacija.

Podle duše skušale preprečiti Kristanu izkrcanje v New Yorku, toda blamirale so se do ušes.

Lopovi najnižje vrste, ki imajo že od nekdaj svoja gorka gnjezda v New Yorku, skušali so zadnjo soboto na infamni način preprečiti sodrugu Etbinu Kristanu vstop v Zedinjene države s tem, da so ga denuncirali pri naseljskih oblasteh menda kot hudodelca, ali kali. Nesramnim denuncijantom je pa sijajno izpodletelo; sodrug Kristan je po kratkem zasiljanju pred posebnim naseljskim preiskovalnim odborom bil oproščen nakar se je podal med hrvaške sodrugi, kateri so ga nestrpno čakali.

Tozadevna vest, katero je objavil včeraj "Chicago Daily World" — in ktera najbrž izvira iz "Associated Press", se glasi (seveda v prevodu):

"AVSTRIJSKEMU SOCIALISTU DOVOLJENO V ZEDINJENE DRŽAVE."

New York, Sept. 1. — Etbin Kristan, urednik in socialistični predavatelj iz Avstrije, kateri je dospel s parnikom Austro-Americane "Kaiser Franz Joseph I." v soboto iz Trsta in kateri je bil poslan na Ellis Island iz vzrokov, ki so jih njegovi prijatelji le s težavo doznali, je bil danes izpuščen. Dovoljeno mu je bilo na suho šele potem, ko ga je zaslišal posebni naseljski preiskovalni komite glede njegove pozicije in karakterja. Zadržanje Kristana, kateri se je pripeljal v drugem razredu, je povzročilo neko pismo, katero je bilo poslano na naseljske oblasti in v katerem je bilo rečeno, da je Kristan prebil štiri leta v zaporu v Avstriji radi nekih bojov s policijo. Po izvedeti se pa ne more, kdo je pisal tisto pismo.

Podla, črna, lopovska duša, pa naj bo Slovenec ali Hrvat, se je torej poslužila zavratnega, pismenega denuncianstva. Strahopetni lopov, kateri najbrž ni podpisal niti svojega pravega imena, se ni upal osebno pred oblast, da bi tožil Kristana radi njegovih "zločinov" (!!!), ker je vedel, DA LAŽE, PRAV NESRAMNO LAŽE!

Sodrug! širimo Ameriko! Ta infamni čin newyorških propalic, ki so se že davno prodale kapitalističnim pijavkam najnižje vrste, vas ne sme niti najmanj motiti. Sodrug Etbin Kristan, kateri je danes v naši sredi, ne potrebuje nobenega zagovora od strani zavednega delavstva, ki ga obkraj oceanu s ozirom na to podlo denuncianstvo; njegovo delovanje in njegove zasluge za delavstvo na Slovenskem jugu so sameobsebi najsijajnejši zagovor. Zato, ker je socialist — zato, ker je neustrašen zagovornik delavskih pravic s persom in besede — zato ima nasprotnike — kakor jih imamo vsi — zato ga denuncirajo in zato se ga boje in trepečejo pred njim!

Sodrug! BOLJŠE REKLAME za Kristanova predavanja naši zagrizeni sovražniki niso mogli narediti, kakor so jo naredili s tem podlim činom. Nezavedni jugoslovanski proletarijat v Ameriki bo šele sedaj spoznal njih nečuvno propalost in lopovstvo. Z mršnjo in globokim preziranjem se bo obrnil od njih. Delujte torej, da bo do shodi sodr. Kristana tem večji in uspešnejši; podvojite vse svoje sile, da sodrug Etbin Kristan doseže na predavateljskem potovanju med našim narodom v Ameriki rekord nad vsemi predavatelji iz Evrope, kar jih je že kdaj obiskalo ameriški proletarijat.

TO NAJ BO VAŠ ODGOVOR NA NESRAMNO DENUNCIJANSTVO V NEW YORKU!

TELEGRAM "PROLETARCU".

New York, 1. sept. — Kristan danes srečno dospel. — Pershak.

Pravica kapitalizma.

Često se sliši, da so ljudje nasprotni socializmu zato, ker hoče isti vzeti kapitalistom pravice. Pri tem se pa ljudje nikdar ne vprašajo, ali so se kapitalisti sploh kdaj brigali za pravice kakšnega drugega kakor svoje.

Za profit kapitalisti uničujejo gozdove, povzročujejo povodnji, v katerih potone na stotine ljudi. Za profit zidajo nevarne nasipe, ki se razmaknejo ter zahtevajo nove stotine človeških žrtev.

Za profit gradijo slabe ladje, v katerih bi se čisto graditelji sami ne upali voziti. Ladje se potapljajo z reveži in medkrovju, pri tem ko se "gospoda" iz prvega razreda skoro vselej vsa reši.

Za profit vzdržujejo železniške družbe nevarne železnice, kajti ubiti vsako leto 7000 ljudi je veliko ceneje kakor preskrbeti varen tir, vozove in druge za varnost potnikov potrebne priprave.

Za profit se gre v rudnikih, kjer nenasitni oderuhi ne škropijo smrtonosnega prahu in ne skrbijo za varne električne naprave, ker se jim vidi smrt rudarjev cenejša kakor pa škropiti prah, rabiti silo stisnjene zraka in druga varnostna sredstva.

Za profit ne preskrbe pocestno-železniške družbe dovolj vozov, da morajo vsled tega trdnji delavci viseti na karah in biti natlačeni v karah kakor sardine v skatliji.

Zaradi profita ne poskrbe varnostnih naprav pri nevarnih strojih, vzdržujejo nezdrave delavnice in tovarne, kjer pada na stoti-

Ostudno početje volnenega trusta.

V Boston, Mass., je distriktno pravdnistvo uvedlo porotno preiskavo zoper razne magnate volnenega trusta v zadevi polaganja dinamita v času zadnjega tekstilnega štrajka v Lawrence, Mass.

Kakor že poročano, je policija tedaj našla velike množine dinamita pred hišami tujerodnih delavcev, v raznih hlevih in drvarnicah. Našla ga je tudi pred hišo, kjer je stanoval znani delavski voditelj Ettor. Cela vrsta štrajkarjev je bila tedaj v preiskavi zaradi tega in nedvomno bi bilo veliko izmed njih obsojenih na ostro kazen, ko bi policija imela najmanjši dokaz zoper štrajkarje v tej zadevi.

Kmalu po štrajku pa je prišlo na dan, da je dinamit polagal neki pogrebni z imenom John J. Breen. Dokazi za obtožbo so bili tako očitni, da ga sodišče ni moglo oprostiti, če tudi je stalo pod popolnim uplivom kapitalističnih mogotev. Breen je bil kaznovan samo na denarno globo \$500, da bi mogel dobiti več let trde ječe po zakonu.

Slednjič pa se je našel človek v osebi distriktnega pravdnika, kateremu se je ostudno početje trustjanske klike zdelo le prekrižno in kršenje postav le presramotno. Na podlagi raznih izpovedi je upeljal porotno preiskavo zoper osumljene osebe. K preiskavi so bili pozvani blagajniki šestih družeb, članic volnenega trusta. Pozvan je bil tudi poštni mojster v Lawrence Louis S. Cox ter stavbenik Ernest W. Pittnam. Ta slednji je izvršil samomor dve uri pred zaslišanjem. Njegov žalosten čin pač jasno priča, da člani trusta pri polaganju dinamita v času tekstilnega štrajka v Lawrence, niso nedolžni.

Zaporno povelje je bilo izdano tudi za predsednika imenovanega trusta William M. Wooda, ki je takoj poolžil pet tisoč dolarjev zahtevane varščine.

Kako in kaj se bo ta proces razvil, bo pokazala prihodnost. Zanimivih izpovedi je pričakovati v procesu štrajkovnih voditeljev Ettorja in Giovanitti-ja, ki sta obdolžena sokrivde umora delavke La Prizze v času navedenega štrajka. Proces se ima vršiti ta mesec. V preiskovalnem zaporu sta že skoro pol leta.

Večjih lumparij se industrijski mogoteci menda ne morejo več posluževati kakor se jih poslužujejo sedaj v teptanju pravice do skrajnosti izkoriščevanih delavcev. Brutalna barbarska nasilja, podkupovanje, ostudne lažij, pričanje po krivem; to so sredstva, katera uporablja kapitalistični razred v tlačanju in zasluževanju delavskega razreda.

Kaj je napredek.

Staroveški in srednjeveški narodni so smatrali za napredek to, da so svoje sosede polili in zaslužili ter vzeli njihovo deželo. V resnici, ljudje niso imeli druge ideje o napredku kakor to, da so tekmovali s tujimi ljudstvi, jim usiljevali svoje zakone, običaje in vero. Danes se v splošnem smatrajo za napredek nove iznajdbe. Po tem mnenju je človek izpolnil svojo vzvišeno poslanstvo, ako je iznašel novo sredstvo za kopičenje bogatstva za nekatere ljudi, ne oziraje se na to, da je pri tem izkoriščanih na tisoče ljudi. Človek je torej dosegel višek popolnosti, ako zna delati stroje.

Po našem mnenju pa bodo najboljši in največji napredek razmere, v katerih se bo razvilo največje število duševno in telesno zdravih, dobro oblečenih, zadostno hranjenih, z lepimi in udobnimi stanovanji preskrbljenih, izobraženih, torej srečnih in zadovoljnih mož, žen in otrok; vera ali nevera, stroji ali brez strojev, mera za nepredelano bita blagostanje in dobrobit vseh članov človeške družbe.

Socialisti na rudarskem kongresu

Te dni se je povrnil iz Evrope sodrug Adolf Germer, ki je kot delegat Združenih rudniških delavcev (U. M. W.) skupno z dvema tovarišema zastopal svojo organizacijo na mednarodnem rudarskem kongresu v Berlinu.

Kakor se je Germer izrazil je socialistični duh prevladoval na kongresu in da je bilo več kakor 50% vseh delegatov socialistov.

Splošna svetovna rudarska stavka je bila ena izmed najvažnejših vprašanj na tem zborovanju. Izvoljena je bila posebna komisija, ki ima preiskati, v koliko da bi bila ta stavka mogoča. Z uspehi te preiskave se bo bavil prihodnji kongres.

Kot nekaj značilnega za Evropo so po Germerjevem mnenju krščanske unije, od katerih ni bila nobena zastopana na kongresu. Te delavske organizacije vlada katoliška cerkev in se smatrajo za največje nasprotnice strokovnih unij v onih deželah, kjer eksistirajo.

"Alkoholni" trust za Wilsona.

Ameriški alkoholni trust, ki za stopa interese izdelovalcev in prodajalcev likerjev in drugih pijač, se je javno izrazil, da bo v bodočem volilnem boju po svojih močeh podpiral predsedniškega kandidata demokratske stranke. To pa zato, ker Wilsonovi nazori o alkoholnem vprašanju najbolj odgovarjajo interesom omenjenega trusta.

Ta trust je poslal na predsedniške kandidate republikanske, demokratske in napredne stranke posebne vprašalne pole. Na te pole sta do sedaj odgovorila Taft in Wilson, Roosevelt ni odgovoril. Taft in Wilson sta skoraj enako odgovorila, a alkoholni trust nima nobenega upanja na Taftovo zmago, zato se je odločil za Wilsona.

Tako in enako zagotovilo zahteva vsak trust, predno prispeva za volilno kampanijo kapitalističnih strank. S tem se zagotovi, da jih vlada ne bo nadlegovala pri njihovem oduševnem početju. Vsak kandidat ima že na začetku zvezane roke in zamašena usta, zato ne more ničesar storiti zoper kapitaliste v korist delavcev, če bi tudi rad.

Socializem je zagovornik žene; — celo več kakor to. Socializem zahteva za njo vse pravice in priložnosti, katerih je in bo deležna. Potem ženska ne bo samo prijateljica, marveč tovarišica in sodružica.

Svet se vrti naprej — luči nasproti.

Kristanovi shodi prihodnji teden.

Nedelja, 8. sept. — Pittsburg, Pa.: Dopoldne slovensko, popoldne hrvatsko.

Ponedeljek, 9. sept. — Po možnosti v McKees Rosks, Pa.

Torek, 10. sept. — Clairton, Pa.

Sreda, 11. sept. — Monessen, Pa.

Četrtek, 12. sept. — Sharon, Pa.

Sobota, 14. sept. — Youngstown, O.

ruskih delavcev nepretrgano nit trpljenja. Trpljenje, krivice muke so ruskim delavcem nekaj vsakdanjega. Vladni lopovi razdirajo naše stranke organizacije, politične in strokovne, mučijo nečloveško jetnike in izgnance, če so na sumu, da so socialisti. Zadnje mesece je pa vendar nekaj svetlobe ozivel to mračno sliko: impozantni protest zaradi nedolžne obsojene socialno demokratične poslancev, stavke po vseh večjih mestih o priliki krvavega klanja delavcev v lenskikh rudokopih v Sibiriji in nad vse pričakovano veličastno uspelo majsko slavlje.

Od teh zadnjih dogodkov je rusko delavstvo v neprestanem stavkovnem gibanju, ki se je pričelo po mestih in se hitro razširja po vsej državi z večjimi ali manjšimi uspehi. Vporedno s tem delavskim gibanjem, se je zbudila tudi volja narava podjetnikov in vlade. Poostri so odredbe proti delavstvu do skrajnosti. Delavci se bojujejo mirno, trezno, varujejo se, da ne prestopijo postavno določenih mej, ker poznajo posledice v nasprotnem slučaju, in vendar zapira oblast neusmiljeno delavce in jih izganja. Ta boj se odigrava mirneje in ne tako krvavo kakor je bil v lenskikh rudokopih. Liberalno časopisje pa popolnoma molči o njem. Čeprav je sedanji boj bolj prikrit, kakor je bil oni v Sibiriji, zahteva ravno toliko žrtve, če ne več, in zasluži, da ga zasledujejo socialisti vseh dežel z napeto pozornostjo.

Peterburški delavci so o svojem gospodarskem boju poslali poročilo socialističnemu tedniku "Nevski Golos". Zaradi tega je bil urednik tednika obsojen dvakrat na denarno kazen po 500 rubljev in vrh tega še na trimesečen zapor. Peterburški delavci pišejo:

"Policijska aretira vse: stare in mlade, zdrave in bolne, udeležene in neudeležene. Aretira in izganja. Ni ga delavskega okraja v našem mestu, v katerem ne bi na stotine delavcev občutilo v zadnjih dveh mesecih trde roke in ločitev. Ti smo skozi nekatere delavske okraje in posvoda smo uvrzli grozne prizore: otroci so brez nadzorstva, brez kruha, ker so očetje v ječah, matere pa na delu; matere z dojenčki na prsih strme obupno pred se, ker je njihov rednik za visokim zidovjem; videli smo 70letne starke, na vsem telesu hrome, katerim so ugrabili rednika.

Policijska odreja hišne preiskave kar v celi vrsti hiš. Če prav ne dobe prav ničesar obtežilnega pri teh preiskavah, vendar vlečejo cele čete delavcev na policijo. Policijski je popolnoma vseeno, ali ima dokaz, ali jih nima. Zadoštuje, če grede trije ali štirje delavci skupaj od dela domov pogovarjajo se o svojih zasebnih zadevah ali o razmerah v delavnici, policija pride takoj za njimi, vse brez razlike pahne v ječo in jih obtoži, da so člani tajne zveze. Potem pa sede po več mesecev v zaporu, ko ne vedo za kaj in končno jih izženo iz glavnega mesta.

V delavskih okrajih je vse živo špielov, policajev in hišnih paznikov. Kadar koga aretirajo, delajo bolj sirovo z njim, kakor pa bi ravnal v vojnem času zmago-

valec s premagancem. Na stotine delavcev je že izgnanih, a krivice še ne pojenjujejo.

Tatovi, tihotapei žganja, čeprav že večkrat kaznovani, so sto krat bolj obvarovani pred izgonom iz Peterburga kakor pošteni delavci, ki branijo svoje interese in ki žive in delajo že desetletja in desetletja v Peterburgu.

Na te skeleče krivice opozarjamo vso javnost, na naše muke, na naše trpljenje. Liberalne časopisje se ne zmeni za nas, naše liste nam zatirajo."

Povedali smo že na kakšen način so odgovorile oblasti na obupni klic delavstva. Delavstvo si je iz tega odgovora posnelo primeren pouk in se še tesneje oklenilo svojih organizacij.

Ali ne le velikomestnemu delavstvu na Ruskem se godi slabo, ravno tako trpi tudi poljedelsko delavstvo. Za veleposestnike ob Baltičkem morju je postalo v zadnjem času vprašanje poljedelskega delavstva zelo "pereče". Vsled vedno naraščajoče, nezno- draginje in vsled pomanjkanja dela izseljevanje poljskih delavcev v baltičskih pokrajinah vedno večje. Izseljuje se v industrijska mesta in v notranjost Ruske, kjer je še veliko prilike za delo. L. 1905 je postalo delavsko vprašanje tako pereče, da so morali najzaprtejši veleposestniki ugoditi vsaj deloma delavskim zahtevam. Seveda so se že čez nekaj časa maščevali z najokrutnejšim preganjanjem delavcev. Delavci, ki so bili toliko predrzni, da so zahtevali izboljšanje svojega položaja, so izgnali, ali jih neusmiljeno postrelili, ali jih pa pretepli tako, da so ostali za vse svoje življenje pobabljeni. Domače delavce so kaznovali veleposestniki setem, da se privabili na svoja posestva nemške koloniste iz južne Rusije. Pri tem so pomagali veleposestnikom protestantski pastirji, ki so lagali kolonistom, kako dobro življenje jih čaka pri baltičskih baronih. Kakšno razočaranje jih je doletelo potem! Že čez nekaj tednov so zapustili delo in so odpotovali v domovino, čeprav so morali prestatjati na potovanju največjo bedo. Baltičski baroni so potem poslali svoje agente v najzaostalejša ruska sela, da so ti privabili delavce, ki niso bili prav nič razvajeni. Ali tudi ti niso zdržali, pobegnili so v svoje revne vasi, kjer so bili vsaj svobodni.

Gospodje baroni so pa sedaj po teh izjalovljenih poskusih posegli po prav radikalnem sredstvu. Upejali so kitajske kulije! Že po zimski je časopisje poročalo o tem in se zgražalo, ali baroni so raztrobili po podkupljenem časopisju, da to vse ni res. Ali sedaj poročajo iz Mandžurije, da so baltičski baroni pregovorili 300 kitajskih družin, da se izselijo iz svoje domovine. Če bodo imeli s temi delavci kaj več sreče, je tudi še vprašanje: zakaj ljudstva revolucije je zasejana tudi že med Kitajci.

Poljedelski delavci so pričeli prav pred kratkim pri različnih veleposestnikih s stavko, ker imajo tako nizke mezde, da ne morejo več živeti. Delavci zahtevajo višje mezde, baroni so že spravili vso policijo po konei in ta meče stavkujoče delavce na cesto, ne da bi jim izplačali veleposestniki že prej zasluženno mezdo. Socialisti so med stavkujoče razdelili letake in jih pozivljajo k vztrajnosti.

Advokati proti odpoklicu sodnikov.

Minli teden je v Milwaukee zborovala konvencija advokatske organizacije ("American Bar Association"). Ob priliki razprav o ameriskem pravosodnem sistemu se je konvencija izrekla kot nasprotna odpoklicu sodnikov.

Od teh gospodov drugega sploh pričakovati ni bilo. Ako bi drugače ravnali, bi pokazali, da so razredno nezavedni, kajti z odpoklicem bi dobilo ljudstvo bič v roke, s katerim bo vsakega meštarskega sodnika lahko pregnalo iz dostojanstvenega sodniškega stola. Ker so pa rayno advokatje v to poklicani, da zavzamejo mesta sodnikov, je jasno, zakaj jim odpoklice ne diši.

Nezavedni delavci pa si naj zavzamejo advokate za vzgled v razredni zavednosti.

Razredni boj v W. Virginiji.

(E. V. Debs.)

V West Virginiji se je zadnji čas razvila prava vojna. Prebivalstvo Z. držav le malo izve o situaciji, kajti W. Virginija je pod strogo kontrolo premogovnih baronov, vsled česar poročevalcem ni mogoče zvedeti več, kakor je po volji tamkajšnjih kapitalističnih mogoteev.

Ker sem prebil več tednov med West Virginskimi rudarji in sem se aktivno vdeležil njihovega štrajka, so mi razmere dobro znane ter poznam boj, ki ga bojujejo razni mogotei, kakor H. G. Davis, Elkins in dr. izkoriščevalci namenom potlačiti uporne rudarje, uničiti njihove unije, jih zbežati ter narediti iz njih čredo nerazsodne živine, ki nima smisla za odpor.

Zadnji pomlad, ko je dosegla konferenca med premogovnimi podjetniki in med rudarji v Clevelandu zvišanje, so se rudarjem po vseh državah izboljšale plače za 5%; izjema pri tem je bila samo W. Virginija. Razni Elkinsi in Davisi ter drugi baroni, ki prispevajo ogromne svote za volilni boj republikanske, demokratske in napredne stranke, so vedeli, da so njihovi rudarji v W. Virginiji le slabo ali celo nič orodje, zato niso hoteli nič slišati o kakem povišanju svojih rudniških sužnjev, dasi so bili ti še pred omenjenim povišanjem dosti slabše plačani kakor drugod, kljub temu, da so West Virginski rudniki eni izmed najbolj bogatih v Uniji.

Položaj se je zasakal drugače, kakor so pričakovali premogovni mogotei. Deset tisoč rudniških sužnjev je stopilo na stavko. Ta nepokorščina pa je rudniške podjetnike naravnost podivjala. Zaprilegli so kruto maščevanje nad "upornimi" rudarji brez vsakega najmanjšega usmiljenja.

Ne da bi upoštevali skrajno bedne razmere rudarjev, katerim pač ni drugega preostajalo kakor štrajk, ter bi skušali poravnati z njimi, kakor se to spodobi za ljudi, kaj še; njihove satanske duše so sklenile najprvo kaznovati vse na najbrutalejši način ter jih z vsemi mogočnimi barbarskimi sredstvi prisiliti nazaj v jarem.

Rudarji, njihove žene in otroci so bili izgnani iz kompanijskih barak. Ker jim na kompanijskem svetu ni bilo dovoljeno ostati, so se zbrali na pobočjih, ki niso last premogovnih baronov. Postavili so si šotore ter se tako vsaj za silo zavarovali proti vremenskim neprivikam. To pa oduškim in zločinskim pijavkam ni bilo po volji, hoteli so delavcem prizadejati še več gorja. Najeli so tolpe kriminalnih barab, iz zapora izpuščenih zločincev, profesionalnih pretepačev in morilcev ter jih poslali na neoborožene in sestradane štrajkarje, brez doma, brez zavetja in obrambe, da jih postrele kakor stekle pse.

Jaz sem bil pozvan od štrajkujočih rudarjev, njihovih nesrečnih žen ter njihove nedolžne dece, da povzdignem svoj glas tem zatiranim belim sužnjem v prid. Ako je bil kedaj položaj industri- alnih delavcev odpomoči in zboljšanja potreben, tedaj potrebujejo W. Virginski rudarji rešitve iz njihovega pekla.

Mi poznamo kapitalistična grozodejstva in lopovščine, katere se izvršujejo nad lesnimi delavci v lesnih in trepetinskih kempah v Luisiani in drugih južnih državah. Poznamo tudi barbarske napade na štrajkarje, ki protestirajo proti nečuvnemu izkoriščanju. Vemo tudi, da se zlorablja vladna oblast pri zatiranju delavstva v stremljenju po stanovskih organizacijah. Toda razmere, katerim so podvrženi rudarji v West Virginiji, so še vse kaj hujšega.

Videl sem palače premogovnih podjetnikov Davis-ov in Elkins-ov ter njihova ograjena privatna posestva, ki obsegajo gorske pokrajine. Tu uživajo delavski izkoriščevalci v družbi svojih "izvoljenih" sad delavskega truda v nepopisni razkošnosti. Videl sem pa tudi brloge rudarskih sužnjev teh industrijskih kraljev. Te luknje so v takem škandaloznem stanju, da bi mogotei niti svojih

psov ne pustili stanovati v njih. Celo živina bi ne stanovala v njih, razven, ako bi bila prisiljena.

Kontrast med plutokracijo in revščino, med nakopičenim bogatstvom in skrajno bedo, je težko kje tako uinkujoč, tako očiten in pravico bijoč v obraz, kakor ravno v W. Virginiji.

Zelo značilno je, da je guverner te države, ki je skoro vsa privatna last premogovnih baronov, navdušen političen reformator Rooseveltovega kalibra in eden od začetnikov nove napredne stranke. Guverner Glascock, ki preskrbuje premogovne podjetnike s pretepači in morileci v boju zoper nesrečne rudarje, je eden izmed onih sedmih guvernerjev, ki so Rooseveltu in njegovi stran ki pomagali na noge. Stranka je torej lahko ponosna in srečna, da ima v svoji sredi take delavske "prijatelje, zagovornike in zaščitnike"???

Poročevalec, ki je bil poslan na to bojno polje razrednega boja v dolino Kanawaha piše:

"Našel sem, da je ta revolucija revolta rudarjev — američanov proti nečloveškim oblastem v tem okraju. Ti rudarji niso rabili nobene sile, ko so bili pregnani iz kompanijskih barak v sneženem vremenu meseca aprila ter bili prisiljeni živeti s svojimi družinami v bornih šotorih. Niti misli o kakem nasilju ni bilo, ko je lakota začela gospodariti v šotoriščih."

Toda kompanijski hlapei — čuvaji so začeli napadati žene ter jih obdajati s psokami ter streljati štrajkarje. Pri tem početu so se izražali, da vsega tega ne bo, ako se vrnejo nazaj na delo. Ker se delavci niso hoteli podati nazaj v staro suženstvo, jim ni preostajalo drugega, kakor da so segli po orožju, da se ubranijo barbarskih nasilstev.

V vseh prejšnjih bojih so bili samo štrajkarji ubiti in ranjeni. Streljanje na mirne štrajkarje je bilo nekako preganjanje časa, nekaka zabava kapitalističnih psov.

Ti rudarji — američani so naposled dobili puške. . . Bitka pri Mucklow se je pričela 28. julija in je trajala dva dni.

Tisto jutro se je sešlo v Holly Grove 2000 rudarjev, kjer jih je obilo živeo v šotorih na prostem polju. Na večer so korakali ob Paint Creek-u skozi goste lesove, je do Mucklow-a, kjer je bil glavni stan rudniške straže. Od tu so jim gledale nasproti strojne puške.

Rudarji so bili dobro oboroženi in mislili so na obupno početje. Močan oddelek straže se je nahajal v "tipple-house-u". Napad se je pričel s tem, da so spustili navzdol dve naloženi kari, ki naj bi usmrtili stražo, ki pa je še o pravem času vrgla kare s tira ter pobegnili. Zasledovali so jo strelji s hriba, kjer so bili rudarji skriti v grmovju.

Streljanje se je nadaljevalo celo noč in celi dan in še celo noč od petka na soboto, ko so dospeli nekatere stotnije državne milice ter končale bitko.

Isti petek se je priplazil oddelek straže v Holly Grove, kjer so bile družine rudarjev. Namen straže je bil, pregnati rudarje s hriba. Napadli so rudarsko šotorišče ter prisilili žene in otroke z nabasanimi puškami, da so prekoračili Paint Creek ter se poskrili v lesovju."

Ta popis, grozen kakor je, daje samo neznaten pojem o resničnih razmerah in njihovih podobnostih, ki kopišijo ostudno ponižanje na državo W. Virginijo. Žene in otroci štrajkarjev stradajo v divji pustinji. Nihče ne ve, koliko rudarjev je bilo ubitih. Nečloveški in podivjani zločinci, ki so bili najeti za moritev nedolžnih rudarjev, tvorijo privatno armado premogovnih baronov, katere ščiti državna milica, z republikanskim guvernerjem Glascock-om, na čelu.

Niti besedice o tej krvavi revolti stradalajočih in obupanih rudarjev v W. Virginiji ni mogoče poslati po brzojavu ameriškega

časniškega trusta. Vsako resnično poročilo o teh barbarskih razmerah je izključeno iz kapitalističnega časopisja. Prebivalstvo Z. držav v splošnem ne ve, da je država W. Virginija v vojnem stanju in da so privatne čete premogovnih baronov in železniških magnatov ter vse oborožene državne sile bile poslano na rudarje, ki so s svojim trdim delom pridobili svojim gospodarjem brezmejno bogatstvo ter jim s tem dali v roke moč in oblast, katera se zdaj porablja za moritev in zasluževanje njih samih.

Ta boj v W. Virginiji je življenjske važnosti za delavski razred vseh Z. držav. Socialistično in delavsko časopisje naj natančno seznani svoje čitatelje z groznimi razmerami v omenjeni državi, o kojih je bilo do sedaj zatrto vsako resnično poročilo od nadutih kapitalističnih mogoteev.

Tu bodi pripomnjeno, da je bila W. Virginija tista, na katero so se nasprotniki zanašali, da bo skazila štrajk rudarjev v drugih državah. Premogovni baroni so že leta in leta delovali na to, da se premogarji v W. Virginiji ja ne organizirajo. Kadar je bil štrajk drugod, tedaj so neunijski premogarji v W. Virginiji delali čez čas, ter tako pomagali skaziti štrajk.

Ves ta čas se je organizacija Združenih rudniških delavcev v Ameriki (U. M. W. of O.) zama trudila, da bi organizirala West Virginske premogarje. Čas pa je prišel, da je treba zavistiti vso silo organiziranega delavstva ter unioizirati tudi te industrijske sužnje, pa naj velja, kar hoče.

Ta boj učinkuje s posebno silo v smeri socializma in delavskega gibanja sploh. Socialistična stranka in organizacija United Mine Workers sta enako zainteresirani v West Virginskiji situaciji. Obe morata iti na pomoč rudarjem, ki se bojujejo proti lumparskemu despotizmu za svoje lastno življenje.

Teodor Roosevelt, ki se sicer dela za velikega prijatelja rudarjev, gotovo ne bo prišel na pomoč tem stradalajočim premogarjem, na kojih šotorišče se brezobzirno strelja in kojih žene in otroci so bili pregnani v črvi gozd, da ondi vzamejo konec od vsega hudega.

Pravi prijatelji premogarjev in delavcev sploh so sodelavci in ti mora stopiti na čelo rešilne akcije ter tako omogočiti zmago borečih se delavcev.

Socialistična stranka in organizacija U. M. W. morata iti z roko v roki na pomoč nesrečnim premogarjem jih podpirati gnotno in moralno ter jim tako pomagati do zmage nad West Virginskimi kapitalističnimi oduhi.

V tem velevažnem slučaju je treba združene akcije v zbiranju potrebne podpore, kajti stradalajoče žene in otroci potrebujejo ekrajno nujne odpomoči. Odpošljejo naj se v premogovišča, prizadeta po štrajku, socialistični govorniki in unijski organizatorji z naročilom, da naj ne zapuste teh krajev pred, da bodo vsi ti premogarji pridobljeni za socializem in unije.

Alkohol in zločin.

Barvarsko justično ministrstvo je izdalo poročilo o razmerju med alkoholom in zločinom za l. 1910. Po tem poročilu je bilo l. 1910 obsojenih 8864 oseb, pri katerih je bil vzrok zločinskega dejanja alkohol. Od teh 8864 obsojenecv je bilo 190 nepoboljšljivih pijancev, 8674 oseb je pa bilo pri dejanju pijanih. Obsojenecv se v l. 1910 izvršili 10.042 pregreškov, od katerih je polovica težka telesna poškodba. Zelo zanimivo je v tem poročilu dejstvo, da se ni izvršilo največ zločinov vsled uživanja alkohola po večjih mestih, temveč po manjših krajih, kjer je bilo trikrat več obsojenecv kakor v velikih mestih. Ta raziskavanja se popolnoma krijejo z onimi, ki jih je profesor Löffler svoj čas izvršil za Dunaj in Korneuburg.

Našel je, da je v Korneuburgu, kjer pridelajo mnogo vina, trikrat več izvršenih telesnih poškodb kakor na Dunaju.

Iz naselbin.

FALOTSTVA KOMPANIJSKIH URADNIKOV.

(Dopis iz Conemaugh, Pa.)

Sporočiti moram čitateljem "Proletarca", kako "fine" delavske razmere vladajo tukaj; kako podel sistem so uveljavljali uradniki pri Cambria Steel Co., da so mogli delavce na najnesramnejši način izkoriščevati. Omenjena Cambria Steel Co. ima na splošno vposlenih do 18 tisoč delavcev, med katerimi ni ne duha ne sluha o kaki organizaciji. Čitatelji si lahko mislijo, kako sva ravna, in plačuje tako delavstvo Gotovo pa ni v celi Ameriki niti ene te vrste industrije, kjer bi delavce tako sramotno nizko plačevala, kakor jih plačuje ta družba. Navadni delavci ali taki, ki so začeli najprvo delati pri tej družbi, so dobivali celih 12½—13½ centov na uro. Najvišja plača je bila — in to celo za izurjene mašinstre — 26 c na uro. Vsled tega ni torej čudno, da išče kompanija vedno delavce.

Nedavno od tega je šel uradnik od te kompanije v Philadelphijo delavce iskat. Oglasil se je na neki misionjski postaji, dobil misionarje, da so sklicali nekakšni shod za brezposelne delavce. Ko so misionarji naredili svojo hinavsko delo, je eden teh svetih mož predstavil gospoda od Cambria Steel Co. ter naznanil s sladkimi besedami, da je to "gentleman", kateri priskrbi delo več sto ljudem. Oglasilo se jih je 121. Dobro; Omenjeni "gentleman" je tudi obljubil, da bo imel vsak izmed teh 121 delavcev prosto vožnjo sem do Johnstowna.

Delavci so bili s tem gotovo jako zadovoljni. Nato so jih takoj zbasali v železniške vozove, iste takoj zaklenili in postavili čuvalje, da bi kateri ne pobegnil med potjo. Ko so se ti brezposelni delavci pripeljali v Johnstown, so bili takoj peljani v pisarno omenjene družbe, kjer so dobili obljubljeno delo. Ko so tako delali vsak svoje delo: dva, tri štiri tedne, so začeli ti reveži upraševati po plači. Odgovor na njihovo vprašanje je bil, da nimajo ničesar dobiti, ker je družba obdržala vse, kar so zaslužili, za njih stroške, to je: za njih voznji listek in za hrano. Delavci, uvidevši, da so bili zapeljani, so izumeli 19. takoj delo pustili in se napotili v druge kraje. Družba pa zopet išče delavce naokoli.

Kaj si delavci misliše o takem uradniku, ki tako zapeljuje revne, izstradane tovariše? Ali to še ni vse; nove lumparije in sleparstva prihajajo na dan, katera so izvrševali uradniki Cambria Steel Co. celih zadnjih petnajst let na nečuvn način in katerim, kakor se čuje, se je prišlo še le sedaj na sled, ko so delničarji omenjene družbe hoteli vedeti, kaj je vzrok, da ne morejo dobiti potrebnih delavcev za delo.

Kakor se čuje, so bili uradniki omenjene družbe medsebojno sporazumljeni glede delavskih plač. Celo sleparstvo se je vršilo na naslednji način: kakor sem v začetku omenil, so delavce sramotno nizko plačevali: 12—13—14 centov na uro. To je bila plača, katero so delavci v resnici dobivali. Ti višji uradniki, so pa knjige in račune tako uredili, kakor da bi bili namesto 12, 13, 14 centov na uro, dobivali 18, 19 in 20 in tako naprej. Tako je prišlo, da je mašinst dobival le 28 centov na uro, delničarjem je bilo pa predstavljeno, da dobiva 40 c plače na uro. Na ta način so ti falotje ogoljufali uboge delavce za več milijonov dolarjev.

O vsem tem pa tukajšnjo kapitalistično časopisje previdno molči, brez razlike na njihovo politično mišljenje.

Ono tudi ve zakaj! Ostanem za socialno revolucijo Frank Podboj.

Cleveland, Ohio. — V Clevelandu je dela dosti, tako se večkrat čita v "Cl. Am."; toda kakšna je plača, tega urednik noče ali pa pozabi zapisati. Za stopetinsedemdeset centov delati na dan je pač vseeno naj se že dela ali ne. Pri današnji draginji mora delavci se z malo boljšo plačo gledati za vsak cent, kam ga obrne, da mu ne primanjkuje za vsak danji kruh.

Štrajk, ki je izbruhnil pri Al-

minium Casting Co. že traja pet mesecev, in kakor se sliši ne bo končan. Imenovana družba je ena največjih za izdelovanje lahkih kovine (Aluminium Casting) v Ameriki. Ona lastuje svoje tovarne, in sicer v Detroitu, Buffalu, N. Jersey in Clevelandu.

Delavci — modlarji so bili povabljeni izven Clevelanda strokovno organizirani, a delali so deset ur na dan, v Clevelandu pa samo deset; tam, kjer so bili organizirani, so napravili v desetih urah manj dela kakor v Clevelandu v devetih urah na dan. Seveda, plača je bila tudi različna. Organizirani so dobivali najmanjšo plačo \$3.25, neorganizirani pa \$2.75.

Prvi so šli na stavko v Detroit, Mich. Zahtevali so deveturno delo, plača pa ista, to je: \$3.25 na dan. Čez par tednov je prišlo v Cleveland toliko dela, da je bil napolnjen v tovarni vsak kotiček delavci. Seveda, mi nismo vedeli kod to prihaja, dokler ni bil poslan odbor od organizacije ter nam razjasnil celo stvar, objektivno je nas pozval, da naj zastrajamo, da nas sprejmejo v organizacijo brezplačno in da nam da 7 dolarjev podpore na teden. Še isti večer smo sklicali javno sejo, pri kateri smo soglasno sklenili za štrajk. Drugi dan zjutraj smo šli na delo; toda prvo vprašanje je bilo, če se družba vda zahtevam organizacije. Odgovor smo dobili, da ne. Takoj smo odločili delo vsi do enega.

Na enak način se je štrajk razširil iz Clevelanda v Buffalo ter tudi tam v New Jersey.

Ko so bili delavci na stavki v vseh tovarnah, ki so last prej imenovane družbe, ni bilo nikakor mogoče izdelovati naročil. Družba si je najela celo tropo profesionalnih prepevalcev, da so izvajali mirne delavce na ulici. Pri tem delu je izvrsto pomagala clevelandska policija. Da so na vsak način hoteli zatreti organizacijo, je razvidno iz tega, ker so že v prvih dveh tednih aretovali skoraj polovico stavkajočih delavcev.

Da smo lažje nadzirali situacijo, smo zarentali poslopje poleg tovarne ter tam zborovali vsaki dan in se danes to delamo. Koliko časa bomo še, mi je neznano,endar pa upam, da bo zmaga na naši strani, ker smo sklenili, da se ne vdamo, magari če štrajk traja še pet mesecev!

Naj se omenim, da so bili poleg nas na štrajku delavci še v štirih manjših tovarnah, v katerih je bil štrajk končan tekom štirih mesecev z zmago na strani delavcev. Pri tem gre vso čast slovenskim stavkajočim delavcem, ki so solidarno vstajali s svojimi sodelavci.

Slovenski delavci! V organizaciji, v združenju je moč delavcev. Dokler bodo delavci ostali neorganizirani in nesložni, toliko časa ne morejo pričakovati izboljšanja svojega bednega položaja. Geslo slovenskih, kakor vseh drugih delavcev mora biti: **Združitev in složen nastop** vsega delavstva na gospodarskem in političnem polju. Gospodarski boj bojuje delavstvo potom uni in štrajkov, politični boj pa se vrti v socialistični stranki, ki je edina stranka, ki se poteguje za to, da bodo delavci dobili popolno vrednost svojega dela, a ne samo eno petino istega, kakor jo dobivajo danes.

Dokler pa bo delavstvo mrtvo in brezbržno za delavske organizacije na političnem in gospodarskem polju, toliko časa bo na njegov položaj vsak dan neznošen.

Zatorej slovenski delavci, vsi v strokovno organizaciji, vsi v socialistično stranko in naša zmaga nad kapitalističnimi izkoriščevalci ni več daleč!

Ant. Gradisher.

Lorain, Ohio. — O delavskih razmerah morem le toliko poročati, da se delo tukaj še vedno dobi, ali s tem ne vabim rojake sem, ker primeroma z današnjim življenjem in draginjo je plača jako majhna. Posebno pa še, ako ima človek družino; potem ko naj toliko zasluži, da se skromno preživi. Treba pa je pomisliti, da je to sedaj ob času prosperitete, mogoče po zimi še tega ne bo, zato ker skoro vsako zimo nam "človekoljubni" kapitalisti prikažejo nekoliko neprosto voljnih delavcev. Seveda nas ne vprašajo, ali si zadovoljni ali ne in ali imajo

zadostnih sredstev, da boš ta čas pošteno preživel sebe in svojo družino. Oni se ne zmenijo za te, kadar te več ne potrebujejo, oni živijo v miru to, kar si jim ti s svojimi žuljavimi rokami spraviš skupaj. Slednjič, ko bodo vso to tvojo moč iz tebe izčrpali, te bodo odslavili rekoč: ne potrebujemo te več, si prepočasen za nas. In na tvojo mesto pride mlada moč, katero čaka ista usoda, kakor je tebe doletela.

Da se pa z nami delavci tako godi, smo veliko krivi delavci sami, ker se ne zavedamo, da smo opravičeni do vsega, kar produciramo, zadovoljni smo z drobtinami, katere padajo z bogato obloze njih miz, katere smo mi sami za kapitaliste pripravili. Zatorej bratje, otremsmo se tega žuljega sistema, zdramimo se ter združeno bojujemo delavsko razredni boj do zmage. Ako pa hočemo zmago izvojevati, stopiti moramo v vrste socialistične stranke, ker to je edina prava delavska stranka in to je edina pot, po kateri smemo upati na boljšo bodočnost.

Kakor solnce zjutraj veličastno vstaja, tako vstaja tudi socialistična Raste s tako silo, da ga ne more nobena sila ustaviti na svetu. Začelo se je svitati povsod in tudi tukaj v Lorainu smo se prebudili iz spanja nezavednosti. Združeno z brati Hrvati smo ustanovili socialistični klub, h kateremu je pripomogel mnogo s drug g. Kuharič, kateri je prišel iz Clevelanda, ter ob priliki piknika (katerega je priredilo društvo "Prešeren" šte. 62, S. S. P. Z.) imel krasen in pomenljiv govor. Tudi največji zakrknjenec ali nasprotnik socializma mu je mogel potrditi in priznati, da je popolnoma neizpodbitno resnico govoril. Želeli bi bilo, da bi se tukaj v Lorainu še več takih govorov slišalo.

Vam pa, Loraini rojaki, ključem, zavedajte se svojega delavskega razreda. Pristopajte h socialističnemu klubu! Naročajte se na delavski list "Proletarec", brez katerega bi ne smel biti nobeden slov. delavec v Ameriki. Pridružite se boju za pravično stvar ter pomagajte, da ne bodo izkoriščali Vas in vaših naslednikov za vse večne čase. — S socialističnim pozdravom. — Frank Hreščak.

Vandling, Pa. — Že sem skoraj dve leti naročen na "Proletarec", pa do danes še nisem čital enega dopisa iz naše naselbine. Zatorej sem se jaz namenil, da nekoliko opišem tukajšnje razmere.

Kraj je bolj hribovit brez kak posebnih zanimivost. Daleč na okoli skoraj ni videti drugega kakor tla, porašena z majhnimi grmičevjem ter par dimnikov pri rudokopih.

Mestice Forest City šteje kakih štiri do pet tisoč prebivalcev različnih narodnosti: Angležev, Slovencev, Poljakov, Litvinov in t. d. Slovencev nas je približno okoli tisoč oseb v Forest City. Vandling in Brownale. Ta mesta ležijo nekako dve milj naokoli.

Kar se dela tiče, je še dosti dobro od 22. maja naprej, ker po prej, kakor že znano, smo imeli tukaj na trdem premožu sedem tednov počitnice, seveda ne protovoljne, ampak zaradi trgovaštvo kapitalistov, ki niso hoteli pripoznati nove plačilne lestvice. Nova plačilna lestvica je nekoliko boljša, ker poleg deset procentov zvišanja plače je še nekaj drugih ugodnosti.

Še nekoliko naj omenim o društvenih in političnih razmerah. Kar se tiče prvega, smo še dosti dobro organizirani, ker imamo še precej podpornih društev; tudi v uniji smo precej številno zastopani in jih je prav malo, ki bi ne spadali zraven. Kar se pa tiče v političnem oziru, pa skoraj ne pridemo v poštev, ker razven našega kluba šte. 10, J. Soc. Zveze ni nobene druge politične organizacije. Pa tudi naš klub ne pride veliko v poštev, ker v svojem triletnem obstanku nismo imeli niti enega shoda in ne predavanja; to je pa zato, ker nimamo tukaj nobene govorniške moči, posebno ne v slovenskem jeziku; da bi pa govornika zahtevali od drugega, pa nam denarne zadeve ne dopuščajo, ker smo preveč odvisni od taceh krajev, kjer so govorniki na razpolago. Vedno sem imel upanje, da bode Ethin

Kristan tudi nas obiskal, pa kakor je razvidno iz programa, ga ne bomo slišali v naši naselbini, kar pomeni za nas, da bomo še naprej ostali pri starem, kakor smo bili.

Klubom in naselbinam, koder bode Kristan govoril, priporočam, naj se polnoštevilno udeležijo shodov in predavanj, ker govornikov, kakor je Kristan, se ne sliši vsaki dan.

Jaz sem bil že nešteto krat na njegovih shodih, predavanjih in sejah. On govori z navdušenjem in iz sreče!

Kdor zamudi Kristanov shod, zamudi veliko, zamudi duševne užitek, kakega nudi le malo govornikov drugih velikih narodov, med Slovenci pa Kristanu nedvomno ne dobimo para!

Pozdrav vsem naročnikom in somišljenikom — Frank Rataic.

Chicago, Ill. — Večkrat me kateri vpraša, kako si denar delimo pri "Proletarcu", ali kako si ga bomo delili, kadar ga bo kaj. Jaz sicer nisem noben delničar, a vem, da po pravilih se dobiček nikoli ne bo delil, marveč da se vsak morebitni preostanek porabi za spopolnitev in povečanje lista. Ker pa je "Proletarec" socialističen list, je dolžnost vsakega pravega socialističnega agitatorja in delavca, da se zanj neoziraje se na profit. Vsled tega ne smemo odjenjati prej, da postane "Proletarec" dnevnik.

Slovenski socialistični dnevnik! To je želja nas čičaških sodrugov in to je nedvomno želja vseh slovenskih socialistov v Ameriki sploh. "Proletarec" ne sme ostati dolgo v povečani obliki na osmih straneh, kakoršni izide prihodnji mesec. Mi hočemo več; zato pri nas ne more biti govora o kakem dobičku. Mi socialisti ne odnehamo prej, da bo "Proletarec" največji slovenski list v Ameriki, kajti naš namen ni, druge slov. liste samo dohiteti, ampak naš cilj je iste tudi nadkriliti.

Večkrat se sliši pritožba da Slovenci ne napredujemo tako kakor drugi narodi. Ta pritožba je v marsičem opravičena in tako je tudi glede naše delavske zavednosti in našega delavskega lista. 150.000 slovenskih delavcev v Ameriki, pa nima delavstvu zvestega dnevnika, kakor jih imajo delavci drugih narodnosti. Slovenci smo v saloonih preveč napredni. Pri bari je vsakdo socialist, celo v starem kraju je bil in ne vem še kje in kakšen socialist je bil. V tem so najbolj prizadeti mizarji, katerih je pri nas v Chicagi izvanredno dosti. Večina njih je bila organizirana v Evropi, a tu so za politično organizacijo docela brezbržni, celo slov. soc. lista nimajo. Zanimajo se le za unije, ker se morajo, ako hočejo delati. Politična organizacija, izboljšanje splošnega delavskega položaja, vse to jim je deveta briga. No, tudi živinče se nič ne briga, kdaj in kako so se jasi napolnile, samo da so polne in da je samo sito. Tako in enako mislijo tudi nekateri delavci, katerim se slučajno malo bolje godi.

Nekateri delavci pa tudi že preveč vedo, kaj je pisano v Proletarcu in zato ga ne potrebujejo. Po njih mnenju naj uredniki svoje liste sami čitajo. Ako je temu tako, potem urednik tudi lahko reče, jaz sam zase vem dovolj in mislim tudi lahko za se, čemu bi potem pisal! Ako bi vsi ljudje tako mislili, potem bi sploh nobenega časopisa ne bilo in tudi knjig ne!

Toda tako ne sme iti naprej! Kdor uvideva, da je Proletarec za koristi delavstva, je njegova dolžnost, da se ga naroči in da skrbi, a pride tudi drugim, ki še "navajo" v temi nezavednosti, v roke.

Ako vemo, da je volilni glas slov. delavca ravno toliko vreden kakor delavca kake druge narodnosti in ako uvidevamo, da je slovenski stavkovec ravno tako škodljiv kakor angleški ali kak drug, potem moramo vedeti ceniti vrednost "Proletarca" za slov. delavce.

Volitve so blizu! Nekateri slovenski listi že prinašajo plačano reklamo za onega Tafta, ki je kot predsednik Zdr. držav na vprašanje: Kaj naj stori delavec, ki ima družino in ki je brez dela — odgovoril: "Bog ve".

Naš delavski kandidat je sešdr. Debs in nihče drug! Imejmo za-

vest, da ni več dolgo časa, ko bo slovensko delavstvo spoznalo svoj zmotno ter temeljito obračunalo s plačanimi zapeljivci in koristolovskimi časnikarji! — M. Kulov.

Brereton, Ill. — Potrebno se mi zdi sporočiti zavednim čitateljem "Proletarca" o skrajno žalostnih razmerah, ki vladajo v Kansas City, Kans., kjer sem se mislil svoj čas za stalno naseliti med tamkajšnjimi slovenskimi delavci. Toda, ko sem ondi razmere spoznal natančneje, sem videl, da ondi za me, in za zavednega delavca sploh, ni prostora.

Plače sramotno nizke, delavci brez organizacije, docela nezavedni, v marsikaterem slučaju do skrajnosti zaslepljeni, brezbržni za vsak odpor proti nečloveškemu izkoriščanju, kateremu so izpostavljeni. Slovenski trpini pri tem seveda niso izuzeti.

Zakaj vse to izkoriščevanje, ta skrajna mizerija? Zato, ker se ti delavci ne zavedajo, da so delavci, torej tisti člani človeške družbe, ki producirajo vse bogastvo sveta, ki s svojim delom omogočujejo življenje na svetu!

Poglejmo v tukajšnje klavnice! Kako žalostni prizori se nam tu nudijo: Družinske matere in dekleta, nedolžni otroci opravljajo delo, katero bi morali moške in očetje opravljati, toda žensko in otročje delo je cenejše, kar povečuje v veliki meri profit kapitalističnim oderuhom. Kaj se kapitalistične pijavke brigajo zato, da izsavaajo in ubijajo nedolžne človeške bitja s vojo ostudno gonjo za dobičkom, kaj se brigajo za žene in matere, ki so vsled nezasitnosti kapitalistov prisiljene v jarem mezege suženjstva, ker njihovi možje ne morejo dobiti dela ali pa premalo zaslužijo, da bi svojo familio dostojno preživeli.

Toda vspricho vseh teh tako žalostnih razmer so te nezavedne in zaslepljene žrtve brezbržne in čisto celo nasprotno vsakemu izboljšanju. Ko sem jim omenil o tem in onem, česar se delavci drugod poslužujejo zoper izkoriščevanje in ko sem jim med drugim omenil tudi socializem in socialistično stranko, potem katere bodo delavci prišli do delavcem koristnih zakonov, so se začeli križati kakor pred samim zlodjem. Po njihovem mnenju se je treba vsakega socialističnega ogibati kakor gobavca.

Iz tega je razvidno, da so delavci sami vzrok svoje bede in svojega slabega položaja. Pri takih delavcih je vsaka rešitev toliko časa nemogoča, da bodo sami sprevredili, da zanje ni druge rešitve kakor v socializmu.

Zopet stojimo pred durmi predsedniških in drugih važnih volitev. Nasprotniki in zapeljivci nevednih in nezavednih delavcev so že povsod pridno na delu. Vsa-kovrstni koristolovci se pehajo za masne službe, na podlagi katerih so deležni vsakovrstnega grafta in podkupovanja na škodo delavcev.

Mi jugoslovanski socialisti bomo oddali svoje glasove za soc. stranko ter tako protestirali proti kapitalističnim lumpirjam. Svoj protest bomo podprli s povečanim "Proletarcem", ki bo s podvojenjo silo metal bombe spoznanja med slov. am. delavce. Sodrug E. Kristan, naš vojskovodja, pa bo pripeljal naše sile v boj za svobodo, enakost in bratstvo! — F. J. Aleš.

Na račun delavcev.

Vpokojeni vladni svetnik Martin izdaja Jahrbücher der Millionäre in den deutschen Einzelstaaten. V predgovoru ene izmed teh knjig podaja prav zanimive podatke o naraščanju velikih premoženj. Berta Kruppova, ki je l. 1908 "le" 187 milijonov mark prijavila za obdavčenje, je čez tri leta prijavila že 283 milijonov mark. Njeno premoženje je naraslo torej v treh letih za 96 milijonov mark. Knez Donnersmark je prijavil leta 1908 "le" 177 milijonov mark, čez tri leta že 234 milijonov mark.

Socializem nima namena narediti vse ljudi enake; dati le hoče vsakomur enako priliko za delo in vsakomur popolno vrednost njegovega dela.

TISKOVNI FOND.

Prej izkazanih	\$1273.73
John Kurnik, Oregon City, Oregon ponovno nabral:	
Rok Zadnikar	.25
Math Škoff	.50
Frank Leben	.25
Alois Zore	.25
Frank Uderman	.25
Joe Zalar,	.25
Joe Trost	.25
Joe Mrak	.50
Math Justin	.10
Frank Sajovic (1)	.15
John Kurnik	.25
Lovrene Grkman	.25
Za "Moža z batom" nabrano v veseli družbi pri John Jerebu v Riverdale, Ill.:	
John Brodnik	.20
Neimenovan	.10
Neimenovan Ribničar	.10
Kdor išče, ta dobi	.10
Svebodomislec	.05
Jakob Jane	.10
Frank Jankovič	.10
John Jereb	.50
J. Brinšek, Chisholm, Minn. ..	.25
J. Koser, Diamondville, Wyo. ..	.50
SKUPAJ	\$1278.98

Žensko delo v parlamentu.

Poslanke v finski zbornici so od začetka žadnjega zasedanja vložile 29 različnih zakonskih načrtov, od katerih so bili doslej naslednji sprejeti: 1. Vsestransko varstvo otrok proti trpinčenju. 2. Popolna osvoboditev zakonskih žen od pravnega nadzorstva soprogov. 3. Starost, v kateri je dovoljen zakon, se poviša od 15 let na 18 let. 4. Ustanovitev kolonij za mladostne zločince. 5. Dostop žen k nastavljanju v javnem zdravstvu. 6. Odprava policijskega nadzorstva za prostitutke. Med zakoni, ki so jih vložile poslanke in o katerih doslej še ni bilo razprave, je zakon o materinskem zavarovanju, o pravici matere, da sme razpolagati sama s svojimi otroci in zakon o nastavljanju žen za tovarniške nadzornice. Za socialna in higijenična vprašanja kažejo žene največje zanimanje. Podpirajo zakon, ki prepoveduje uvoz in prodajo alkohola. Poslanke v finskem parlamentu so pristašnje najrazličnejših strank. Da jim volilec zaupa, kaže dejstvo, da so jih z malimi izjemami zopet izvolili. Po splošni sodbi je najznamenitejša osebnost med poslankami Nina Silanpejeva, ki izdaja v družbi z Ch. Persinenovo časopis "Delavska žena". Silanpejeva je bila najprej delavka, potem kuharica v Helsinkforsu. Vsako svobodno minuto je porabila za učenje in z železno voljo je izpopolnjevala svoje pomanjkljivo znanje iz ljudske šole, danes pa je najizobraženejša žena na Finskem. Organizirala je služkinje. Ona je tudi imenitna govornica. Pri vsaki novi volitvi je bila izvoljena z veliko večino.

Socializem je prijatelj otrok: kajti socializem jih hoče rešiti iz delavnice in tovarne ter pripeljati tja, kamor spadajo: v šolo in na igrišče.

Stranka

ZA WAUKEGAN, ILL.

Dne 8. sept. priredli Jugoslov. soc. klub, št. 45, svoj izlet na Francinovo farmo. Na seji je bilo sklenjeno, da plača vsak član 50 c. v klubovo blagajno. Nečlani plačajo ravno tako 50 c. Zenske so vstopnine proste. Pivo in pregrizek prost. Vsi na sveži zrak! — Jos. Petrovčič, taj.

PIKNIK

Vsi slovenski delavci v Chicago in okolici so vabljeni na

PIKNIK

ki ga prirede vsi socialistični klubi v Cook County u nedeljo 15. septembra

v RIVERVIEW PARKU

v prid soc. volilne borbe.

Vstopnina 25c.

To bo zadnji

PIKNIK v Riverview parku.

Telesna prememba.

Naše telo je sestavljeno iz drobni celice, ki se neprestano izpreminjajo. Stare, obrabljene celice izumirajo in nove celice se porajajo, tako da je vsaki par let telo popolnoma izpremenjeno. Bržko se to izpreminjanje preneha in se ne rodi dovolj novih celic, se pojavi bolezen, in poizkušati moramo okrepiti telo in je očistiti skozižinskozi. Najbolje zdravilo, ki je priporočati v takih slučajih, je Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino. To vam očisti drob in ga zaeno okrepi. Vsled tega se zboljša prebava in prepreči kisanje ostankov hrane v trebuhu. Očisti vam kri naravnim in prijetnim potom, napravi zdravo slast ter donese hitro olajšavo v boleznih želodeca in drobja. V lekarnah Jos. Triner, 1333—1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

JAVNI NOTAR

J. KAKER

220½ Grove St.
Milwaukee, Wis.

izvršuje vse notarske posle za tu in stari kraj.

Še danes naročite en iztis slavnega romana

"JUNGLE",

kjer so popisane delavske razmere čičaških klavnic. Cena znižana na dolar s poštno vred. Upravištvo Proletarca.

MILWAUKEE, WIS. IN OKOLICA.

Vsem svojim prijateljem in znancem naznanjam, da sem se preselil iz 1730 St. Paul Ave. na 118 Muskega Ave. v velik in lep urejen saloon, kjer se vedno dobi sveže pivo, izborna žganje, staro in pristno vino ter unijske smodke.

Vsi moji znanci z mesta, kakor tudi iz Racine, Kenoshe in drugih bližnjih mest, naj vzamejo "transfer" na Clybourn Ave. do 13th St. in naj vprašajo za svojega starega prijatelja

FRANK HRZIC-A.

Vse oči obrnjene na Milwaukee.

Ako se zanimате za napredek človeštva pazite na Milwaukee, kjer socialisti kontrolirajo mesto in county in vršijo veliko delo. To pa najlažje storite, ako se naročite na "Milwaukee Leader", nov. soc. dnevnik. Leader je izvrsten in metropolitni časopis, ki prinaša vse novice, največ pozornosti pa posveča delavskim interesom.

Naročnina za celo leto znaša \$3.00, 25c na mesec. — Naslov: The Milwaukee Leader, Milwaukee, Wis.

ANGLEŠČINA.

Mi poučujemo angleščino in lepopisje že peto leto. Užimo potom dopisovanja. Dobri uspehi. Lahka metoda. Učite se doma. Pouk traja do šest mesecev. Šolnina nizka. Pišite po pojasnila še danes.

Slovenska Korespondenčna Šola, 1380 E. 40th St., Cleveland, Ohio.

(Prejšnji naslov: 6119 St. Clair Ave. S. B. 10).

STE ŽE SLIŠALI KAJ O ZADRUŽNI TRGOVINI ALI KONSUMIH.

Kdor se želi poučiti natančneje o zadružnih podjetjih, — kar je treba znati vsakemu, ki se šteje naobraženim naj nemudoma naroči knjigo

"ZADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM"

ki jo je založila slov. sekcija J. S. Z.

CENA KNJIŽICI JE 15c ENA S POŠTNINO in se jo naroča pri upravištvo Proletarca, 2146 Blue Island Ave., Chicago, Ill. Trgovci knjig dobe popust.

CENE POSAMEZNIH ZVEZKOV SOC. KNJIŽNICE.

1 iztis — — — — —	\$0.05
10 iztisov — — — — —	.40
25 iztisov — — — — —	.85
50 iztisov — — — — —	1.50
200 iztisov — — — — —	4.25
500 iztisov — — — — —	10.00

Avstr. Slovensko

Ustanovljeno

Bol. Pod. Društvo

16. januarja 1892.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MARTIN OBERŽAN, Box 72, Mineral, Kans.
Podpreds.: FRANK AUGUSTIN, Box 360, W. Mineral, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245, Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 357, W. Mineral, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.
MARTIN KOČMAN, Box 482, Frontenac, Kans.

POROTNI ODOR:

JOSIP SVATO, Woodward, Iowa.
JAKOB MLAKAR, Box 320, W. Mineral, Kans.
JOHN ERŽEN, Jenny Lind, Ark., Box 47.

Sprejemna pristojbina od 16. do 40. leta znaša samo eden dolar. Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati, gl. tajniku. Vse denarne pošiljke pa gl. blagajniku.

MATI.

Socialen roman v dveh delih.
Spisal Maxim Gorkij.
(Dalje.)

— Glavno je, da ne bodo predolgo v ječi, da pridejo kmalu pred sodišče. Če ga enkrat pošljejo v pregonstvo, že pomagamo Pavlu Mihajloviču, da ubeži ... tukaj je neobhodno.

Izkazaviš z očmi, kam bi vrgla konec cigarete, ga je vtaknila v prst cvetličnega lonca.

— Oprostite! — je dejala Sofija. — Tudi Nikolaj mi zmerom pripoveduje to ... Vzela je konec cigarete iz lonca in ga vrgla skozi okno.

Mati je bila v zadregi in je rekla:

— Oprostite mi! Kar tako sem rekla, ne da bi pomislila. Ali naj jaz vas poučujem ...

— Zakaj ne, če sem zanikrna? — se je odzvala Sofija in zmajala z rameni. — Ampak zakaj samo eno čašo? Ali ne piješ kave?

Prijela je mater za rame, in gledaje jo v oči, jo je začudeno vprašala:

— Zakaj se ženirate?

Mati se je nasmehnila.

— Šele včeraj sem prišla, pa se obnašam kakor doma in kakor da vas že davno poznam ... Nič se ne bojim, govorim, kar mi pride na jezik ... in prihajam z različnimi opazkami.

— Tako je prav! — je vzdihnila Sofija.

— V glavi se mi vrti ... kakor da bi sama več ne poznala ... — je tiho nadaljevala mati. — Časih sem hodila okoli človeka kakor mačka okrog vrele kaše, preden sem mu govorila do duše ... a sedaj mi je duša zmerom odprta in tako govorim, kakor si prej nisem drznila niti misliti!

Sofija si je znova zapalila cigareto in molče in ljubeznjivo opazovala materino obličje s svojimi sivimi očmi.

— Pravite, da mu pomagata na begu ... Ali kako naj živi kot begun?

— To je mala stvar! — je odgovorila Sofija in si nalivala novo čašo kave. — Živel bo kakor sto drugih begunov ... Ravno kar sem srečala enega in ga spremila ... izbornega človeka ... delavca ... delavca z juga ... za pet let je bil poslan, a je preživel v pregonstvu vsega skupaj tri mesece in pol ... Zato sem tudi tako napravljena. Menite, da se zmerom tako oblačim? Trpeti ne morem parade in razkošja ... Človek se mora oblačiti preprosto, lepo, a preprosto.

Mati je nepremično gledovala, se nasmehnila in tiho dejala:

— Ne, prvi maj me je izpremenil. Neprijetno mi je, kakor da bi hodila hkrati po dveh potih ... zdaj se mi zdi, da vse razumem, a zdaj mi je zopet, kakor da bi začela v meglo ... N. pr. vi ... go ... pa se pečate z istim delom ... Pašo poznate — in ga cenite, hvala vam ...

— Za to gre hvala vam! — se je zasmejala Sofija.

— Meni? Jaz ga nisem naučila! — je vzdihnila mati. — Pravim, — je vztrajno nadaljevala — da mi je včasih vse jasno in preprosto, časih pa ne morem razumeti te preprostosti. Časih sem mirna, časih pa se vznemirjam nad svojim mirom. Vse svoje žive dni sem

v strahu trepetala ... a sedaj, ko se je česa bati ... se nič ne bojim. Kako je to? Ne razumem! Sofija je zamišljeno odgovorila:

Pride čas, ko bode vse razumeli ... Čas je že, da odložim vse, to razkošje ...

Položivši cigareto na podstavek svoje čaše je stresla glavo; njeni zlati lasje so se usipali v gostih štrakljah po hrbtu in ona je odšla.

Mati je pogledala za njo, vzdihnila, ozirala se naokoli brez misli, v dremotnem stanju in je začela pospravljati posodo.

III.

Ob štirih je prišel Nikolaj. Med obedom je pripovedovala Sofija smeje, kako je srečala in spremila beguna, kako se je bala vohuna, ki ga je videla v vsakem človeku, in kako smešno se je obnašal begun ... Njen glas je opominjal mater na bahanje delavca, ki je dobro opravil težko delo in je zadovoljen.

Sedaj je bila oblečena v lehk, široko sivo oblačilo. V toplih gubah je padalo s pleč k nogam in je bila mehko in ni šumelo. Večja je izgledala v tej obleki, oči so ji potemnele, kretnje ublažile.

Tebe, Sofija — je dejal Nikolaj po obedu, — čakajo še dela ... Veš, da nameravamo izdati kmečki časopis ... ali zveza z ljudmi je vsled zadnjih aretacij pretrgana. Le Pelegrina Nilovna nam more pokazati človeka, ki prevzame razširjenje lista. Pelji se ž njo ... čim prej ...

— Lepo! — je dejala Sofija in si našla cigareto. — Ali pojdeva, Pelageja Nilovna?

— Zakaj ne ...

— Ali je daleč?

— Osemdeset verst ...

— Dobro! ... A sedaj še malo zaigram Pelageja Nilovna, ali vas godba ne moti?

Ne vprašuj me — kakor da bi me ne bilo tu! — je dejala mati in sedla v koteček divana.

— Poslušaj, Nikolaj! To je Grieg. Prinesla sem ga danes seboj ... Zapri okna.

Odrpala je zvezek not in rahlo udarila z levico na tipke. Gosto in sočno so zapele strune. Z globokim vzdihom se jim je pridružila še ena nota, glasna in trepetajoča od polnote. Lipod prstov resnice je odletela jasno zvoneča, nemirna jata prozornih glasov, ki so se zibali in kakor prepodene ptice poskrili v temnem zatišju nižjih not; te so pele umerjeno in skladno kakor od viharja utrujeni morskvalovi. V odgovor na pesem so se brezupno odzvali gosti valovi temnih glasov; široki in glasni so požirali v svojo globočino roj zvenečih tožba, vprašanj in stikov, zlitih v nemirni pesni. Časih je pesen vrtoglavno odskakovala v višino, stokala in vzdihovala, zopet padala, polzela in se zibala v nemirnem in gostem potoku basovih not, tonila in se izgubljala v njih in se zopet vzdigala iz enakomernega, brezupno mirnega bučanja, rasla, zvenela in se tajala v širokem razmahu vlažnih not. A te so vzdihovale brez nehanja, silno pokojno, brez odgovora, brez glorijske ...

Izpočetka vsi ti glasovi niso genili matere; nerazumljivi so ji bili in slisali je iz njih le zveneč kaos. Njen poslušni povzel naprava iz zapletenega trepetanja not. Dremotno je zrla Nikolaja, sedečega na drugem koncu širokega divana, ogledovala strogi profil Sofije in njeno glavo, upognjeno

pod težo zlatih las. Solnce je zahajalo in njegov žarek, zamišljeno trepetajoč je toplo razsvetljal val Sofiji glavo in pleča, potem pa legel na tipke klavirja in zatrepetal pod njenimi prsti. Godba je vse gostejše napolnjevala izbo in neopazno budila materino srce. Tri note, zvonke kakor glas Fjodje Mazina, so se vrstile druga za drugo v višini in blestele v potoku glasov kakor srebrne ribe v reki ... Časih se jim je pridružila še četrti, in skupno so pele preprosto, v srce segajočo melodijo. Mati jih je zasledovala, čakala njih petje in poslušala le te note, ki jih je izločila iz nemirnega, gluškega kaosa glasov ...

— In iz temne jame preteklosti je vstajala pred njo davno pozabljena krivica grenko in razločno.

Nekoč je prišel pokojni mož p. zno ponoči domov, silno pijan, jo zgrabil za roko, vrgel s postelje na tla in jo udaril z nogo rekoč:

— Poberi se, nesnaga, do grla sem te sit! ... Poberi se!

Da se ubrani njegovih udarcev, je hitro vzela v roke dveletnega sinka in ga kleče pokrila s svojim telesom. Nagee je ves pleplašen plakal in se zvijal v njenih rokah.

— Poberi se! — se je zadržal Mihajl s svojim rjovčevim glasom.

Poskočila je na noge, odhitela v kuhinjo, ogrnila jopič okoli pleč, zavila otroka v šal in molče, brez kričanja in tožba, odšla bosa, v sami srajci in jopiču na cesto. V maju je bilo; noč je bila jasna, ulični prah se je hladno prijemal nog in se nabiral med prsti. Otrok je jokal in se zvijal. Odkrila je prsi in pritiskala sina k telesu; od strahu gnana je stopala po ulici tiho prepevaje:

— O-o-o ... o-o-o! ...

Že se je dani, strah in sram jo je, da stopi kdo na ulico in jo vidi napol nago ... Podala se je k močvirju, sedla na zemljo pod gosto skupino mladih jesenov. Tako je dolgo sedela in nepremično strmela v temo s široko odprtimi očmi; da pomiri otroka in svoje užaljeno srce je tiho pela:

— O-o-o ... o-o-o ... o-o-o! ...

Naenkrat je šinila nad njeno glavo črna, nema ptica in odletela v daljo. Vstala je in od mraza drgetajoča po vsem životu se je odpravila domov, po nove udarce in nove krivice ...

Poslednjč je vzdihnil glasen, ravnodušen in hladen akord in zamrl.

— Sofija se je okrenila in potihlo vprašala brata:

— Ali ti je všeč?

— Močno! — je odgovoril in se stresel, kakor da bi se bil ravnokar prebudil. — Zelo mi ugaja.

V materinih prsih je pel in trepetal odmev spominov in še bi poslušala godbo. Od strani se ji je prikrdala misel:

— Tako živita ... brat in sestra, prijateljsko, mirno ... Godba ... Ne pretekata se, žganja ne pijeta in se ne pripravata za prazen nič ... Ne žalita drug drugega kakor ljudje črnega življenja ...

Sofija si je urno zažgala cigareto. Mnogo je kadila, skoro napretrgoma.

— To je najljubša stvar pokojnega Kostje! — je dejala in udarila rahel, žaloben akord. — Kako rada sem mu igrala. — Kako dovteten je bil za vse ...

— Na svojega moža misli ...

— si je mislila mati. — In smeja se ...

(Dalje prih.)

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.

NIZKE CENE.

Velike ugodnosti:
električna luč, izvrstna kuhinja, vino zastoj, kabine tretjega razreda na parniku

Kaiser Franz Jozef I. in Martha Washington
Na krovu se govorijo vsi Avstro-ogerski jeziki.

Družbeno ladjeve parnikov na dva vjaka:
Kaiser Franz Jozef I., Martha Washington, Laura, Alice, Argentine, Oceanic; NOVI PARNIKI V DELU.

Za vse informacije se obrnite na glavne zastopnike

PHELPS BROS. & CO.
Gen'l Ag'ts, 2 Washington St., New York.
ali pa na druge uradne zastopnike v Združenih državah in Canadi.

M. JOVANOVIČ
84 — 6th Str. Milwaukee, Wis.
PRODAJA ŠIFKARTE.

Pošilja denar po pošti in brzojavno. Izdeluje: Obveznice — Pooblastila — Prepovedi, potrjene po notarju in ces. in kr. konzulatu.

EDINA HRVAŠKO — SLOVENSKO — SRBSKA AGENCIJA.

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa na vseh sodiščih.

St. sobe 1009
133 E. WASHINGTON STREET, CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3989

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.
1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1404

ROJAKI v Waukeganu!
Če kočete piti dobre pijače in se zabavati po domače pojdite k

B. Mahnich-u,
709 Market Street, Waukegan.
Pri njemu je vse najbolje. Kdor ne vrjame, naj se prepiča.

LOUIS RABSEL
moderno urejen salon
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS
Telefon 1199.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.
Zdravniška preiskava brezplačno — plačati je le zdravljenje, 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 po pol.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeči bolniki naj pišejo slovensko.

M. A. Weisskopf, M. D.
Izkušen zdravnik.
Ureduje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.
1842 So. Ashland Ave.
Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

"Feeling Better Already Thank You!"

Srečen sem, ker sem poslušal vaš svet in se zdravil z

Dr. Richterjevim PAIN-EXPELLERJEM.

Ozdravel me je bolečin v grlu in križu, da se počutim sedaj čisto zdravega. Vsaka družina bi ga morala imeti. Čuvajte se ponaredb. 25 in 50c. steklenice.

F. AD. RICHTER & CO., 215 Pearl Street, New York, N.Y.
Dr. Richterjevo Congo Pilele oiajajo. (25c. ali 50c.)

I. STRAUB URAR

1010 W. 18th St. Chicago, Ill.
Ima večje zalogo ur, verižice, preta nov in drugih dragotin. Izvruke svoj vankovrstna popravila v tej stroki po zelo niski ceni.

Milwaukee, Wis

Sodrug LOUIS BERGANT
257 — 1st Avenue
priporoča Slovincem in Hrvatom svojo dobro založeni SALOON.

Najboljše obleke
Izdeluje po meri sodrug

J. Krainc
317 Florida St.
Milwaukee, Wis.
Ter popravlja, čisti, pegla in barva stare.

Najboljše delo in najnižje cene.

SLOVENSKI SALOON

LOUIS BEWETZ,
198 1st Ave., Milwaukee, Wis.
Izborna pijača, izvrstna postrežba.
Vsakdo uljudno sprejet.

ZA MILWAUKEE, WIS.
Slovincem in Hrvatom priporoča
ANDREJ MAKAROVIC
svoj premo, drva in ekspres.
427 VIRGINIA ST.
Naroča se tudi pri Ig. Kušljanu — 229 1st Ave. — Telefonska zveza.

POZOR BRATJE SLOVENCI!
Ali že veste kje je dobiti najboljše mes po najnižji ceni? — Gotovo v novi prvi Slovenski moderno urejeni mesnici

Ferko Bros., 270—1st Ave. in Park St.
Tu se dobijo najokusnejše sveže in prekajene KRAVJSKE KLOBASE, kakor tudi jetrne in krvave domačega izdelka ter najokusnejše FREKJANO MESO; vse po najnižjih cenah.
Pridite in prepičate se sami o naših cenah kakor tudi o kakovosti našega blaga.

NIZKE CENE IN DOBRA POSTREŽBA je naše geslo.
Ne pozabite nas torej obiskati v naši novi mesnici v Jos. Tratnikovem posloju.

MILWAUKEE, WIS.
Telefon: South 3518.

Marshall & Ilsley Banka

Podružnica na 374 National Ave.
Najstarejša banka v Milwaukee. Plačuje 3% na hranilne vloge.

STORITE SEDAJ!
Naši vložniki prejema 3% obresti, ki se pripisujejo kapitalu prve dni januarja in julija.
Ves denar, vložen na alipred 10. v mesecu, vleče obresti od 1. istesa meseca.
Začnite promet z nami še danes, magari tudi samo z enim dolarjem.

INDUSTRIAL SAVINGS BANK
2007 Blue Island Ave., Chicago, Ill.
Poslujejo že 22 let. V sobotah odprta od 6. do 8. zvečer. Govorimo vse jezike.

Dobra domača kuhinja. Odprto po dnevi in po noči.

"BALKAN"
KAVARNA - RESTAURACIJA
— IN POOL TABLE —
M. Poldrugac
1816 So. Centre Ave.

ZDRAVLJENJE V 5 DNEH

Ozdravim vsacega, kdor trpi na Varicocele, Strukturi; dalje ozdravim nalezljivo zastrupljenje, živčno nezmožnost, vodenico in boleznitličnih se moških.

Ta prilika je dana zlasti tistim, ki so izdali že velike svote zdravniškim ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni po tucatih zdravnikov, brezuspešno, da posedujem le jasno edino sredstvo, s katerim zdravim uspešno.

Popravite Vaše zdravje
Pridite v moj urad in govorite zaupno. Govorimo vse jezike. Dobili boste najboljše nasvete in prednosti, ki sem si jih iztekel v moji 14 letni praksi kot specialist v boleznih pri moških.

Ozdravim pozitivno žolodce, pljuca, ledice in nepravilne v jetrih. (Za neuspešno zdravljenje ni treba plačati).

TAJNE
moške bolezni
zguba nagona, boleznitličnih ledicah in jetrih
zdravim hitro za stalno in tajno. Živčene omejitosti, slabost, napor, zastrupljenje in zguba vode.

PLJUČA
naduho, Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim po moji najnovejši metodi

Zastrupljenje krvi
in vseh drugih kožnih bolezni, kakor pršice, lueje, enemoglost itd.

Ženske bolezni
beli tok, bolečine v ožari, garje, oteklina, pedju in druge organske bolezni zdravim za stalno.

Preiskovanje brezplačno (Nasveti zastoj)

DR. ZINS, 183 N. Clark Str. Chicago
med Randolph in Clark
Odprto: 8 jutraj do 8 zvečer. Ob nedeljah od 8 jutraj do 4 pop.